

ET SPØRGSMÅL OM ÆRE

IDÉKATALOG

UNGES BUD PÅ AT MODVIRKE OG FOREBYGGE
SOCIAL KONTROL OG ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

møi'k

NATIONAL STRATEGI
MOD ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

INDLEDNING

Dette idékatalog har til formål at virke som inspiration til arbejdet med at hjælpe unge med etnisk minoritetsbaggrund, som er udsat for social kontrol og æresrelaterede konflikter. Kataloget henvender sig til alle, der er engageret i det fremadrettede arbejde for at modvirke og forebygge social kontrol og æresrelaterede konflikter, herunder Ministeriet for Børn, Integration, Ligestilling og Sociale Forhold samt kommunale forvaltninger.

Idékataloget er udarbejdet som en del af kampagnen Et spørgsmål om ære, som Ministeriet for Børn, Integration, Ligestilling og Sociale Forhold står bag. Kampagnen gennemføres som en del af Den Nationale strategi mod æresrelaterede konflikter, som ministeriet igangsatte i 2012 og som løber til 2015.

Idékataloget bygger på unges egne bud på, hvilke udfordringer de står overfor, og hvad der skal til for at modvirke og forebygge social kontrol og æresrelaterede konflikter fremadrettet.

Idékataloget baserer sig på interview med unge, som er eller har været udsat for social kontrol og æresrelaterede konflikter, samt erfaringer og forslag fra unge, der har deltaget i debatter på

dialogmøder landet rundt. På denne måde samler idékataloget de input, som de unge er kommet med under gennemførelsen af kampagnen.

De unge, der er blevet interviewet i forbindelse med idékataloget, udgør ikke et repræsentativt udsnit af etniske minoritetsunge i Danmark. De interviewede unge er dem, der har haft lyst til at bidrage. Kontakten til de unge, som det er lykkedes at rekruttere, er opnået gennem eksisterende tilbud for udsatte etniske minoritetsunge. De unge, der har medvirket til kataloget, er altså unge, der har haft problemstillingerne tæt inde på livet. Kataloget giver de unge mulighed for at beskrive, hvordan de oplever social kontrol, herunder hvordan de oplever deres egne handlemuligheder i forskellige kontekster.

Kataloget giver de unge en stemme og giver fagpersoner og andre mulighed for at se ind i de unges verden for bedre at kunne forstå de problemer, som nogle unge kæmper med, og hvad de unge efterspørger. Kataloget kan således tjene til baggrundsviden og inspiration til de fagfolk, der arbejder med unge med denne type problemer.

En stor tak til alle, der har bidraget til kataloget.

HVAD ER SOCIAL KONTROL OG ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER?

For en stor andel af unge med etnisk minoritetsbaggrund i Danmark er problemstillinger som social kontrol og æresrelaterede konflikter en del af deres liv – uanset om de er centrum herfor eller om konflikterne i højere grad relaterer sig til deres søskende eller omgangskreds. Kontrollen og konflikterne omkring ære kommer for de unge til udtryk i forskellige grader og er relateret til forskellige forhold i de unges liv.

I hverdagen oplever en del unge kvinder fx, at deres mødre tjekker deres mobiltelefoner, at deres brødre holder øje med dem, når de er uden for hjemmet, eller at deres far truer med at sende dem tilbage til hjemlandet, hvis de har opført sig for ”dansk” eller der går rygter om, at de er blevet set sammen med en fyr.

Social kontrol kan beskrives som adfærdsregulering, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser en persons mulighed for livsudfoldelse. Det gælder fx unges frihed til selv at vælge venner, fritidsaktiviteter, kærlighed, religion og uddannelse.

I relation til social kontrol af unge er hensynet til familiens ære ofte en væsentlig faktor. Henvendelserne til landets rådgivningslinjer og krisecentre handler typisk om, at de unge bliver udsat for pres, kontrol og vold fra deres familier på grund af en konflikt mellem den unges opførsel og ønsker på den ene side og familiens æresbegreber på den anden side (Kilde: Als Research 2014)

Social kontrol og æresrelaterede konflikter kan vedrøre de unges livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer og valg af omgangskreds og ægtefælle m.v. Især i forhold til kærester, ægtefælle og seksuelle relationer oplever både unge kvinder og unge mænd en omfattende social kontrol.

Æresrelaterede konflikter kan opstå, hvis familiemedlemmer eller omgangskreds mener, at en person har overtrådt normerne for et bestemt æreskodeks. Fx ved at have kærester eller sex før ægteskab.

Et af de forhold, som kan være forbundet med stor skam og tabuisering i etniske minoritetsfamilier, er homoseksualitet. Negative holdninger og normer omkring homoseksualitet kan derfor have alvorlige konsekvenser for unge homoseksuelle med etnisk minoritetsbaggrund.

Det er både unge kvinder og unge mænd, der er involverede i æresrelaterede konflikter og som oplever, at den sociale kontrol overskrider deres grundlæggende rettigheder som unge i Danmark. Dog er der flere unge kvinder end unge mænd, der udsættes for social kontrol. Dette kan fx komme til udtryk ved, at de er mere begrænsede i deres fritidsliv, og konsekvenserne af seksuelle normbrud er typisk større for unge kvinder end for unge mænd.

Cirka halvdelen af de nydanske unge oplever, at de ikke må ikke have en kæreste for deres familie, mens ca. 25% oplever, at familien er med til at vælge deres ægtefælle. Ca. 25% er bange for, at familien vælger en ægtefælle mod deres vilje. (Kilde: Ung i 2011. Als Research)

HVAD SKAL MAN VÆRE OPMÆRKSOM PÅ, NÅR MAN ARBEJDER

MED SOCIAL KONTROL?

HVEM UDØVER SOCIAL KONTROL?

- **Forældre:** Forældrene er ofte de primære udøvere af social kontrol. Desuden kan mødre og fædre indtage forskellige roller. Nogle unge oplever fx, at deres mor er den, som primært udøver den sociale kontrol i dagligdagen, mens deres far eller brødre bliver inddraget i tilfælde af, at den unge vil begå – eller har begået – et normbrud. I praksis kan der dog være stor forskel på forældrenes roller i de enkelte familier – ligesom der kan være uenigheder mellem forældrene.
- **Søskende:** I nogle tilfælde kontrollerer søskende hinanden. Hvis søstre er involveret, er det typisk ved at støtte moderen i den sociale kontrol, hvor brødre ofte tager ansvar for at overvåge deres søstre uden for hjemmet.
- **Storfamilien og det minoritetsetniske netværk:** Sladder og rygter blandt familier, bekendte og naboer i det minoritetsetniske miljø kan være en afgørende faktor for den sociale kontrol og for de regler, som etniske minoritetsforældre sætter for deres børn. Nogle unge oplever, at personer fra familiens etniske minoritetsmiljø er med til at overvåge deres adfærd og dermed spiller en central rolle som udøvere af social kontrol. Samtidig forklarer flere af de unge, at familierne bruger sladder til at "fjerne fokus" fra dem selv og deres egne svagheder.

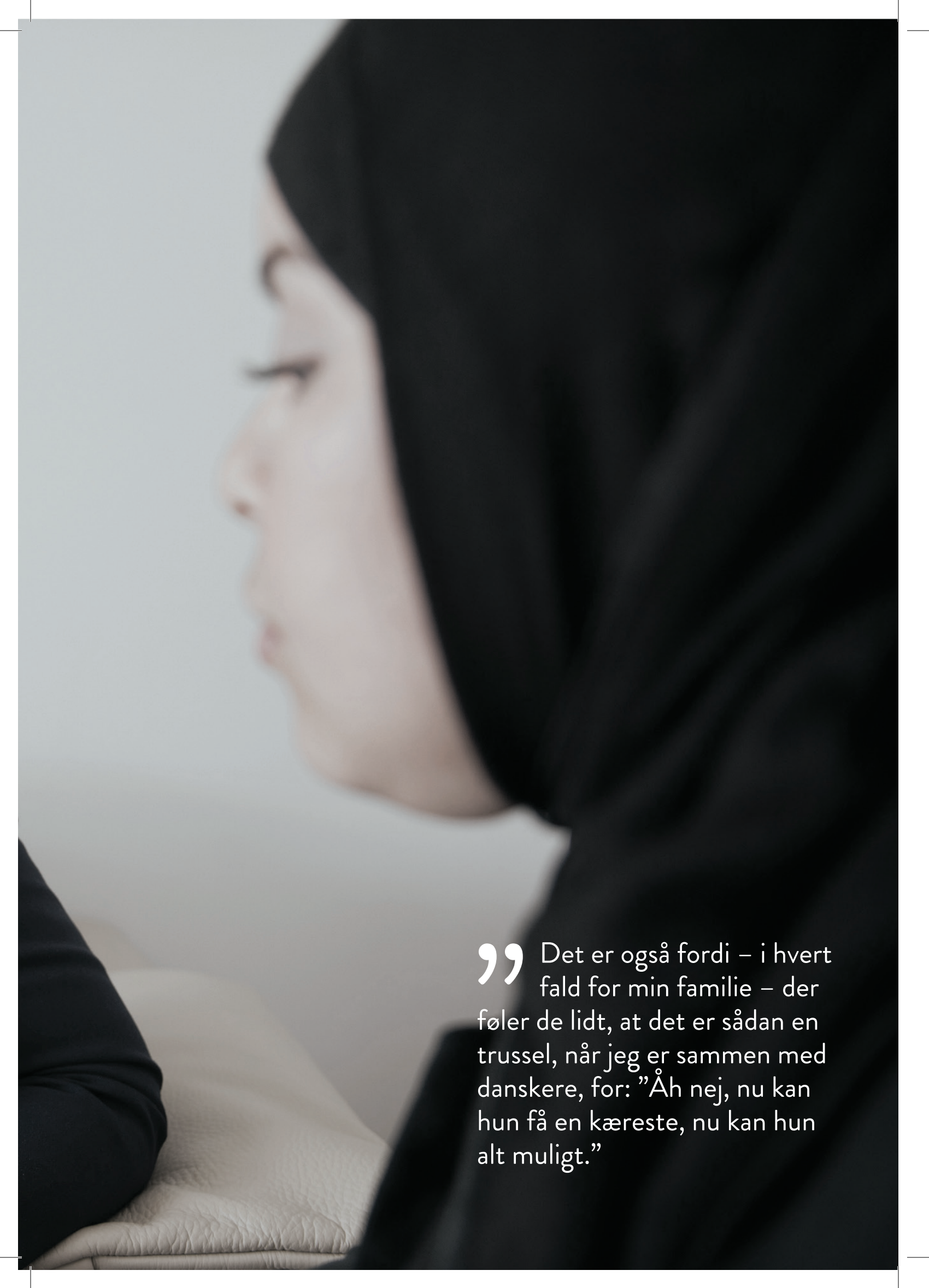
HVILKE TEGN KAN DER VÆRE PÅ, AT EN UNG ER UDSAT FOR SOCIAL KONTROL ELLER EN ÆRESRELATERET KONFLIKT?

- Den unge udviser tegn på mistriivsel, koncentrationsbesvær eller stress.
- Den unge har psykiske problemer eller har været udsat for vold.
- Den unge er vant til at lyve og til at leve et dobbeltliv.
- Forældre eller andre familiemedlemmer overvåger eller kontrollerer den unge.
- Den unges forældre forskelsbehandler tydeligt sønner og døtre.
- Den unge holder sig for sig selv og opholder sig udelukkende sammen med andre familiemedlemmer.

” Så ved familien også godt, fx i boligområdet, at ens sønner for eksempel er kriminelle, og derfor når man snakker med andre familier, så skal man lige hurtigt påpege: ”Nå, men ved du hvad, jeg har set Hassans søn rende rundt og gøre sådan og sådan”. For så fjerner man fokus fra sine egne børn til andres børn – og det går bare på tværs: Alle snakker om alles børn, for så behøver folk ikke at rette deres øjne mod deres egne børn.”

” Man er først en rigtig mand – og en god bror – hvis man fortæller forældrene, hvad søsteren render og laver.”

” Det er også fordi – i hvert fald for min familie – der føler de lidt, at det er sådan en trussel, når jeg er sammen med danskere, for: ”Åh nej, nu kan hun få en kæreste, nu kan hun alt muligt.”

HVILKE SÆRLIGE UDFORDRINGER SKAL MAN VÆRE OPMÆRKSOM PÅ I ARBEJDET MED ETNISKE MINORITETSFAMILIER?

De unge fremhæver, at det er vigtigt at være opmærksom på følgende udfordringer.

Unge kvinders deltagelse i fritidslivet:

- Nogle forældre fritager unge kvinder fra at deltage i sociale og/eller fysiske aktiviteter – både i forbindelse med skolen og i fritidslivet. Baggrunden herfor er bl.a., at de unge kvinders mødom skal beskyttes af hensyn til familiens ære. Mange ved ikke, at det kun er et mindretal af unge kvinder, som bløder ved deres første samleje.

” Familiens ære ligger hos piger. Og især pigers mødom. Det er jo dér familiens ære er. Det er det, alle mændene beskytter.”

Unge valg af uddannelse:

- Det kan være svært for unge at vælge en uddannelse, som ikke er forbundet med prestige i familiens minoritetsetniske miljø. Særlige uddannelser som fx medicin og jura, giver typisk status og styrker familiens ære, mens andre uddannelser – som fx håndværksuddannelser og humaniora – typisk ikke er forbundet med prestige.

Betydningen af religiøse autoriteter:

- I muslimske familier betragtes imamer ofte som en væsentlig autoritet af både forældre og unge og familien refererer fx til deres udtalelser som argumenter i opdragelsen. Generelt henvises der ofte til islam, når forældre begrundede regler, de sætter for deres børn.

Forholdet til ”dansk kultur” og danske kærester:

- Nogle af de unge fremhæver, at der blandt deres familiemedlemmer og i det minoritetsetniske netværk findes en afstandtagen til ”dansk kultur”.

En af de unge forklarer, at nogle familier ikke ønsker at deres børn bliver integreret i ”dansk kultur” eller har danske kærester. Forældrene kan fx være bange for at deres børns integration i ”dansk ungdomskultur” kan føre til normbrud, som vil skade familiens ære og omdømme i det minoritetsetniske miljø.

” Generelt så siger forældrene til dig: Hvorfor vil du være integreret? Så tænker man også inden i sig selv: ”Det er jo rigtigt, det mine forældre siger. Jeg skal passe på at blive integreret for meget med danskere”. For i sidste ende, så er jeg indvandrer, og så er de danskere, ikke?”

Normer omkring homoseksualitet:

- Homoseksualitet opfattes i nogle familier som ekstremt skamfuldt i relation til familiens ære, og det kan have voldsomme konsekvenser for unge minoritetsetniske homoseksuelle at blive ”opdaget”. Unge homoseksuelle med anden etnisk baggrund kan derfor være meget bange for at ”springe ud” eller for overhovedet at tale om deres seksualitet.

” Kærlighed og sex har sine rammer inden for ægteskabet. Og her taler vi udelukkende om det heteroseksuelle ægteskab, som i langt de fleste tilfælde er et arrangeret ægteskab. Når det er den eneste måde at opleve kærligheden, eller udleve sin seksualitet, skaber det enormt svære vilkår for homoseksuelle med minoritetsetnisk baggrund.” (Fahad Saeed, Foreningen Sabaah)

HVAD KAN DER GØRES FOR AT FOREBYGGE SOCIAL KONTROL OG

ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER?

I dette afsnit præsenteres de unges bud på, hvad der skal til for at forebygge og modvirke social kontrol og æresrelaterede konflikter.

HVAD KAN MAN SOM MEDARBEJDER I KOMMUNEN GØRE FOR AT HJÆLPE DE UNGE?

Hvad skal man undgå:

- Medarbejdere fra kommunen skal ikke tage kontakt til den unges forældre uden den unges samtykke. De unge forklarer, at det ofte er forældrenes opdragelse eller ageren, der er grundlaget for deres problemer.
- Der skal aldrig tales om specifikke, personlige emner i telefonen eller pr. mail. Dette er for de unge ikke et fortroligt rum, og samtalerne kan danne baggrund for yderligere optrapning af konflikter i familien.

Hvad ønsker og anbefaler de unge i stedet:

- Skab tillid til den unge. For den unge er det afgørende, at han eller hun kan stole på sagsbehandleren.
- Bevar kontakten til den unge. Nogle af de unge har haft en oplevelse af, at kommunen svigter dem. Fx ved at aftaler ikke er blevet overholdt, eller at sagsbehandlerne kommunikerer med forældrene i stedet for med den unge selv.
- Det skal være muligt at lave en aftale om en samtale med en sagsbehandler uden at oplyse, hvad det handler om. Det er samtidig afgørende for den unge at vide, at forældrene ikke skal ind over samtalen.

- Kendskabet til de eksisterende hjælpetilbud (fx Rehabiliteringscenter for Etniske Unge i Danmark, Etnisk Konsulentteam og Etnisk Ung) skal udbredes – både blandt fagfolk og blandt de unge. Det er afgørende, at de unge kender til deres muligheder og ved, hvad de skal gøre i akutte tilfælde. Det vil desuden skabe tryghed hos de unge.

En af de unge kvinder beskriver, hvordan en artikel om Rehabiliteringscenter for Etniske Unge i Danmark gav hende en oplevelse af ikke at være alene samt information om, hvor hun kunne henvende sig:

” Jeg opdagede det ved, at jeg læste en artikel om det. Om en beboer som har givet sin historie. Og så stod der i slutningen af artiklen, at hvis man havde det på samme måde, eller man havde brug for en anonym hjælp, så kunne man henvende sig. Og så tænkte jeg: ”Nå, men Gud! Så er jeg ikke den eneste, der har det sådan. Det troede jeg jo!”

- Indsatsen mellem kommunerne skal styrkes. Det bør i praksis være muligt at blive skrevet op til en bolig (evt. akut) i en anden kommune for på den måde at komme på afstand af familien.

HVILKE FORSLAG OG RÅD GIVES I RELATION TIL LÆRERE OG PÆDAGOGERS ARBEJDE?

Hvad skal man som lærer eller pædagog undgå:

- *Undgå berøringsangst.* Flere af de unge giver udtryk for, at der blandt lærere og pædagoger findes et misforstået hensyn og en berøringsangst over for at blande sig i de unges liv og konflikter.

” Jeg kalder det for misforstået hensynstagen, altså fordi det foregår i indvandrerfamilier, så har man sådan en eller anden mærkelig form for berøringsangst, altså sådan: ”Ej, det tør vi ikke. Ville folk tro vi var racister? Hvad ville folk sige? Hvad ville kollegaerne sige? Hvad ville familien sige? Ah, nej, det tør vi ikke. Det er nok sådan, de gør i deres kultur, så sådan er det.”

Hvad ønsker og anbefaler de unge i stedet:

- *Der er grundlag for en informationsindsats overfor lærere og pædagoger,* idet de ofte mangler viden om de unges vilkår, herunder social kontrol og betydningen af familiens ære.

- *De unge ønsker, at lærere og pædagoger:*

...tager kontakt til de børn og unge, der viser direkte og indirekte signaler på, at der er noget galt.

” Igennem min barndom, hvis min skolelærer havde været bedre til at se nogle af de her signaler – så havde jeg måske ikke behøvet at være på krisecenter. Altså før man venter til, det bare eskalerer fuldstændig, så kan det jo være, at det måske bare har været nogle

mindre konflikter for ti år siden, som man så kunne have arbejdet på. Min søster, hun sagde jo direkte til sin skolelærer, at der var noget galt derhjemme, og der skete ikke rigtig noget.”

...tager skolerelaterede konflikter op med forældrene.

” Et eksempel kunne jo være piger i folkeskolen, som også har brødre, hvor pigerne for eksempel ikke deltager i nogle af de her sociale arrangementer som fx at tage med til lejrskole. Det kunne være meget fedt, hvis lærerne de var bedre til ligesom at informere forældrene og sige: ”Det er jo sådan, vi plejer at gøre” og måske forklare: ”Jamen altså, der kan jo egentlig ikke ske noget ved det”. Altså tage det op egentlig, i stedet for bare at sige: ”Nå, men det må vi respektere, hun skal ikke med.”

...sikrer sig, at der ikke er noget galt, hvis en pige skal vies religiøst i en meget ung alder.

” Altså hvis det er en rigtig ung pige, der lige bliver gift. Er det ikke meningen, at dine alarmer skal gå i gang? Eller du måske lige skal tage fat og være sikker på: ”Lille unge pige, er du nu sikker på, det er det her du vil – altså ved du overhovedet, hvad kærlighed er? Er du parat til det her?”

” Hvis drengene de lærer, at det ikke nødvendigvis er en ’rigtig mand’ at være sådan, som det har været i min familie, og sådan som jeg ved, det foregår i mange indvandrerfamilier: Man ser igennem fingre med, at drengene har et aktivt sexliv inden ægteskabet, men det må pigerne ikke, fordi forældrene egentlig også tænker, at han skal være en ’rigtig mand’, og han skal vise sin hustru på bryllupsnatten, at han ved, hvad der skal til. Og en ’rigtig pige’ skal bare være from og holde sig til én mand. Det ligger i de værdier, man får med, hvad det vil sige at være en ’god pige’ eller en ’rigtig’ mand. Hvis man skal ændre det, skal man også tage dem fra barnsben af og ændre nogle af de kønsroller, vi har her, eller nogen af de kønsroller, man får med hjemmefra.”

” Hvis jeg var blevet informeret, også i en yngre alder, om hvad der er okay, og hvad der ikke er okay, så ville det have været bedre for mig.”

HVORDAN SKAL UNDERVISNINGEN I FOLKESKOLEN MÅLRETTES DE UNGES BEHOV?

- Der skal informeres om grundlæggende rettigheder og lovgivning i Danmark samt undervises i generel viden om samfundet. De unge understreger, at der fortsat er et behov for, at de unge undervises i, hvilke rettigheder de har som børn og unge i Danmark, herunder muligheder for at få hjælp i tilfælde af æresrelaterede konflikter.

” Det jeg manglede, da jeg gik i skole, og det, jeg synes, kunne være meget godt fremadrettet, det var, at man tog nogle af de her ting op og pakkede dem ind i undervisning, i for eksempel samfundsviden. Altså at børn blev undervist i menneskerettigheder, og det kunne være for eksempel børnekonventionen. Så man for eksempel ved, hvad man skal finde sig i og ikke skal finde sig i. Kvindens plads, kvindebevægelser, frigørelse og sådan nogle ting. Der tror jeg, sådan meget konstruktivt, der vil man sådan kunne gå ind og forme de her børn til i det mindste, at de kan tænke selv. Altså heldigvis er børn meget nysgerrige – og der tror jeg, at der vil ske noget. Derfra og så til de bliver ældre.”

- Temaer som ære og æresrelaterede konflikter skal inddrages i undervisningen, og der skal informeres om de unges muligheder for at få anonym hjælp, herunder kontakt til rådgivningslinjer og krisecentre.

Hvis nogle lærere stod og forklarede om betydningen af ære og lidt om krisecentre, hvordan man må blive behandlet, hvordan man ikke må blive behandlet, så for det første ville jeg bygge en bro til min lærer, fordi jeg ville få noget tryk, men så ville jeg også blive informeret. Fordi for mig, så måtte jeg jo ikke bruge en computer eller noget som helst, min kommunikation var rigtig indskrænket, så jeg kunne ikke selv søge om det.”

- Der skal være undervisning omkring identitet og kønsroller. De unge kvinder ønsker, at forestillinger om køn udfordres – både i forhold til normer, traditioner og værdier i Danmark og fra hjemlandet.
- Seksualundervisning skal være obligatorisk for alle. Flere af de unge kvinder har oplevet, at deres forældre har fået dem fritaget fra seksualundervisning, men de ønsker at deltage.
- Indholdet af seksualundervisningen skal være mere nuanceret. Der ønskes bl.a. dialog omkring anderledes seksuelle orienteringer, følelser og tanker omkring sex samt viden om mødommen.

De unge kvinder ønsker desuden materiale, de kan tage med hjem til deres mødre for at bryde myten om, at alle kvinder bløder ved første samleje.

” Hvis jeg for eksempel havde lært i skolen, at okay, det er ikke alle kvinder der bløder første nat, så kunne jeg sige det til min mor. Jeg kunne vise hende bogen, jeg kunne direkte konfrontere hende. Men når jeg ikke aner noget, så tror jeg kun på, hvad hun siger, og så kan jeg stå i et problem over for både min mands forældre og mine forældre. Men jeg har jo ikke gjort noget.”

HVAD SKAL SUNDHEDSFAGLIGT PERSONALE, DER HAR KONTAKT MED DE UNGE, HAVE FOKUS PÅ I DERES ARBEJDE?

- De unge lægger vægt på, at det skal være normal praksis hos læge og sundhedsplejerske, at den unge automatisk kommer ind uden sine forældre. For forældrene er lægen en autoritet, som de lytter til.

§ I Danmark skal forældre som udgangspunkt inddrages indtil de unge fylder 18 år, men det er vigtigt, at denne inddragelse ikke sker på en måde, som udelukker den unges ret til privatliv og til fortrolige enesamtaler med lægen. Der kan dog i den konkrete situation være tungtvejende hensyn til den unge, som taler for at undlade at informere forældremyndighedsindehaver om oplysninger, som den 15-17 årige har givet sundhedspersonalet. Ligeledes tilsiger sundhedsloven, at der ved lægelig rådgivning omkring den unges seksualliv ikke skal indhentes samtykke fra forældremyndighedsindehaver, hvorefter vejledning om prævention kan tilbydes. Når det drejer sig om abort, kan der desuden i særlige tilfælde gives dispensation til den under 18 årige kvinde, således at forældrene ikke underrettes.

- Det er vigtigt, at unge ikke spørges foran deres forældre, om forældrene må komme med ind. Den unge kan ofte ikke sige nej, selvom hun eller han reelt ønsker fortrolighed og alenetid med lægen. Særligt vedrørende spørgsmål om seksualitet og kønssygdomme.
- Hvis den unge ikke ønsker det, skal pårørende ikke besøge den unge på hospitalet. Læger skal desuden ikke dele viden om den unges situation med forældrene, hvis den unge ikke har givet lov til det på forhånd.

§ For sundhedsplejersker, se i øvrigt forslag vedrørende seksualundervisning ovenfor.

HVILKE INDSATSER MÅLRETTET DE UNGE ANBEFALER DE UNGE SELV?

- For at udbrede kendskabet til rågivningsmuligheder og tilbud om krisehjælp til unge, der står i en æresrelateret konflikt eller oplever social kontrol, er opslag på skoler samt annoncer/artikler i avisen fortsat vigtige. På denne måde hjælpes de unge, der står i en situation, hvor de har brug for oplysning, vejledning og/eller akut hjælp.
- Kampagner kan ligeledes have en stor betydning for dem, der har brug for det. En af de unge kvinder beskriver fx, hvordan et budskab om 'at man selv må vælge sin kæreste' kan virke på unge kvinder, der har en dansk kæreste:

”Jeg tror, det har en effekt hos dem, der gerne vil det. Så de tænker: ”Okay, måske er jeg ikke alene?” Eller sådan: ”Hey, de er professionelle på området, så betyder det, at der er andre piger som mig, der også har en dansk kæreste. Så måske er det mere normalt.”

Gennemførelse af holdningsbearbejdende indsatser overfor den kommende generation. Det er vigtigt at holdningsbearbejde, fordi den sociale kontrol ellers kan blive forstærket i den kommende generation:

- Generelt skal børn og unge oplyses om deres rettigheder.
- Unge kvinder og mænd, som kommer hertil fra udlandet på grund af ægteskab, skal have et særligt tilbud. De medarbejdere, som de møder, skal fortælle dem om mulighederne i Danmark, herunder deres rettigheder og ”udveje”. Særligt når det gælder inddragelse af æresrelaterede problemstillinger som et specifikt emne i tilbuddet.
- Etablering af en strategi for, hvordan unge piger kan signalere til personalet i lufthavnen, hvis de ikke ønsker at forlade landet. Hvis politiet spørger pigen foran forældrene, tør hun ikke sige nej.

” Den sociale kontrol, vi ser nu, den vil faktisk blive meget værre, når min generation får børn, for de kender alle dækhistorierne og løgnene. Man starter med at være den, som oplever den her sociale kontrol, især som dreng, men når man så selv får børn, så er man jo den, der ligesom udøver det. Jeg synes, det er meget dobbeltmoralsk, når jeg hører mine daværende drengevenner snakke om det, så siger de fx ”Jamen, når jeg skal have børn engang, så håber jeg virkelig ikke for mine kommende børn, at jeg får døtre, men at jeg kun får sønner. Fordi jeg ved jo selv, hvordan det er, og sådan et liv vil jeg ikke ønske for mine piger”. Så siger jeg: ”Jamen, hvis du ved, hvordan det er, tror du så ikke, du kunne være en bedre far og så altså kunne gå mere op i dine døtres lykke end andre menneskers tanker?” Så svarer de: ”Nej, det er ikke helt så nemt.”

HVILKE INDSATSER MÅLRETTET FORÆLDRE KAN IGANGSÆTTES?

- De unge påpeger, at det kan være svært at ændre på forældrenes holdninger og holdningsbearbejdende indsatser kan derfor være vanskelige i forhold til forældregenerationen. Derfor er det vigtigt, at der fortsat fokuseres på at informere forældrene om, hvad man må, og hvad man ikke må:

” Forældrene, det er voksne mennesker, og de har allerede dannet deres holdninger og værdier i livet. Det ændrer man ikke som sådan på. Så de kampagner måske, eller den indsats man skal rette mod dem, det er mere i forhold til lovgivning. Hvad må de, og hvad må de ikke – direkte, sort på hvidt – når de opdrager deres børn.”

- De unge bekræfter, at der fortsat er behov for, at forældre ved ankomsten til Danmark skal informeres om lovgivningen. Lovgivning har autoritet overfor forældrene, og de har brug for oplysning herom.

” I Danmark, der er det altså forbudt at slå sine børn, eksempelvis. Det er også forbudt at frihedsberøve nogen. Det kan forældrene forholde sig til. I Danmark, der må man altså ikke spærre folk inde eller kidnappe – selvom det er ens børn. Det er det, de skal lære, fordi sådan er det ikke fra den kultur, de kommer fra. Der skal de for eksempel lære, at det kan godt være, det er dine børn, og de er en del af dig, men de er ikke en forlængelse af dig. I Danmark har man ret til at tænke anderledes. Det er særligt vigtigt at videregive information om forskellige uddannelser til forældrene.”

- Det kan være en barriere for de unges uddannelsesvalg, at forældrene ikke kender til indholdet af uddannelserne og de efterfølgende jobmuligheder og fremtidsudsigter. Det er derfor fortsat relevant at formidle fakta om uddannelserne, med særligt henblik på at nå forældre, der har begrænset viden om uddannelsesmulighederne i Danmark.
- De danske myndigheder bør være opmærksomme på den indflydelse og autoritet, som imamer har både overfor de unge og forældrene.

Ifølge de unge er det ydermere vigtigt, at indsatserne målrettes, så nogle imamer beskæftiger sig med unge, og at andre har fokus på forældrene.

” Man har snakket om en imam-uddannelse i Danmark. Og jeg tænker, hvis man skal have ændret noget ved forældrene, så må man tage det på deres præmisser. Og det kunne fx være at samarbejde med nogle imamer, som er godkendt, der ligesom går ud og fortæller forældrene: ”Vidste I godt, at i religionen der har profeten sagt, at hvis pigerne ikke selv aktivt siger, de gerne vil have vedkommende som deres ægtefælle, så er det faktisk et ugyldigt ægteskab. Så det må man faktisk slet ikke.”

- Engagere mande- og fædregrupper. Det er i fædrenes interesse, at de unge mænd klarer sig godt i samfundet, herunder at de gennemfører en uddannelse. Nogle af de unge mener, at man ud fra dette perspektiv kan arbejde med fædre og unge mænd, så dette køn ikke ”glemmes”.

HVAD KAN LOKALE RESSOURCEPERSONER OG CIVILSAMFUNDET GØRE?

- Etnisk danske forældre har en vigtig rolle i forhold til de unges deltagelse i skolereleaterede aktiviteter og fritidsliv. Danske forældre skal derfor fortsat aktivt tage kontakt til de unges forældre og forklare, hvad specifikke aktiviteter, såsom skolefest eller fødselsdag, indebærer (fx at der er voksne tilstede, at der ikke er alkohol mv.). Det er desuden en god idé, at danske forældre ringer og spørger de etniske minoritetsforældre, om deres børn må overnatte hos hinanden, frem for at barnet selv skal spørge.
- Frivillige ledere i foreninger har ligeledes en rolle i forhold til de unges deltagelse i fritids- og foreningslivet. Hvis der er konflikter eller uklarheder, skal lederne tage kontakt til den unges forældre og forklare nærmere, hvad der foregår i foreningen.
- Socialarbejdere og ressourcepersoner i boligområderne skal tage fat i de unge, hvis de oplever unge, der udviser tegn på mistrivsel. Disse medarbejdere ser de unge dagligt og har derfor et grundlag for at reagere, hvis de unges ageren og væremåde ændrer sig negativt.

HVAD KAN MAN, IFØLGE DE UNGE, GØRE VED HJÆLP AF LOVGIVNING?

- Der skal være opsyn med muslimske friskoler. Ifølge nogle af de unge kan muslimske friskoler medvirke til at opretholde den sociale kontrol. Derfor er det vigtigt, at skolerne er opmærksomme på den sociale kontrol og støtter de unge, der har brug for hjælp.
- Retssikkerheden for de unge, der er på krisecenter, skal styrkes. De unge på krisecenter ønsker, at deres identitet og ophold kan hemmeligholdes og ikke afsløres på grund af deres CPR-registrering eller lignende. Desuden ønsker de unge at have ret til at se deres søskende.
- 24-årsreglen har hjulpet nogle unge kvinder, selvom den også har haft utilsigtede konsekvenser. Flere unge kvinder fremhæver, at reglen kan bruges som en argumentation for at udskyde ægteskabet:

” Pigerne kan sige: ”Ja, men du ved også godt, jeg synes også min fætter er sød, men du ved godt, det kræver alt for meget papirarbejde og hovedpine, hvis jeg skulle have ham herover.” Og så kan de jo stadig være meget utilfredse med svaret, men det bliver mere en diskussion, end det bliver en konflikt. Man får noget at forhandle med.”

”

”Jeg havde det rigtig skidt. Jeg havde faktisk tabt mig flere kilo. Jeg stod overfor et arrangeret ægteskab om to måneder, som jeg ikke havde lyst til at gennemføre.”

Baris

Baris var splittet imellem sine og moderens ønsker for fremtiden. En splittelse der resulterede i et uønsket studie, et arrangeret ægteskab og en depression.

”Jeg havde det rigtig skidt. Jeg havde faktisk tabt mig flere kilo. Jeg stod overfor et arrangeret ægteskab om to måneder, som jeg ikke havde lyst til at gennemføre.”

Baris var forelsket i en dansk pige, men valgte at afslutte forholdet efter gentagne opfordringer fra familien. Hans mor ønskede, at han skulle finde sig en tyrkisk pige og tog ham derfor med til flere tyrkiske bryllupper. Her mødte han en pige, han gerne vil lære bedre at kende. Betingelsen for dette var indgåelse af forlovelse, som Baris modvilligt accepterede. Baris tænkte efter forlovelsen konstant på, om han kunne leve med hende resten af livet: *”Jeg var jo ikke forelsket i hende. Hvis jeg kunne trylle mig væk, så havde jeg gjort det”*. Baris besluttede sig endelig for at tale med moderen. Hun kunne godt se, at Baris havde det rigtig skidt og gav til sidst efter, så forlovelsen blev ophævet: *”Så slap jeg for at blive gift med en, jeg ikke havde lyst til at tilbringe resten af mit liv med.”*

I forhold til uddannelse oplevede Baris også et forventningspres, som han ikke kunne leve op til. Baris' mor

ønskede, at han skulle være elektroingeniør, ligesom en venindes søn, og havde selv udfyldt ansøgningen til DTU for ham. Baris indvilligede i dette: *”Jeg gjorde det for at gøre min mor glad.”*

En dag fik Baris tilbudt en lederstilling på den tankstation, han arbejdede på: *”Da jeg nævner det her for min mor, rynker hun på næsen. Jeg har altid sagt, at jeg var tankpasser, men hun kalder mig tankspasser. Hun ville absolut ikke have, at jeg skulle fortsætte som tankspasser resten af mit liv.”* Baris besluttede sig alligevel for at opgive studierne på DTU og arbejde som leder på tankstationen. Han løj om det for familien og levede i det hele taget et dobbeltliv, som på sigt medførte en depression. Endelig besluttede han sig for at fortælle sin mor det. Hun blev skuffet, men accepterede jobbet som noget midlertidigt og fortalte ham, at han senere skulle vende tilbage til DTU og færdiggøre sine studier: *”og komme tilbage med det diplom, hun ønskede sig.”*

I dag har Baris' mor accepteret hans karrierevalg. Det er sket, fordi bekendte i deres omgangskreds har udvist respekt og anerkendelse omkring hans valg og fremtidsmuligheder.

Amina

Amina har igennem hele sin opvækst været udsat for stærk social kontrol: *"Min mor kunne sagtens finde på at møde op på min skole og se, hvad jeg lavede i frikvartererne. Se om jeg legede med nogle af drengene eller nogle af pigerne – for det måtte jeg heller ikke!"*

Da Amina og søsteren var børn, truede forældrene dem med, hvad der ville ske, hvis de var ulydige: *"Så kommer vi i helvede hele bundtet og brænder i flammer. Så kommer der myrer og spiser vores organer. Vi fik rigtig groteske billeder fortalt om, hvad der ville komme til at ske med os."*

Amina ville gøre alt for at flygte fra tilværelsen derhjemme: *"Altså der var ingen dialog mellem mig og mine forældre. Overhovedet ikke. Man var nødt til at have en maske på derhjemme".* Amina tog endda ekstravagter på arbejdet for at undgå at omgås sine forældre, til trods for at forældrene havde ejerskab over hendes konto og dermed bestyrede hendes penge.

Aminas store ønske var at uddanne sig, men det var hendes forældre imod. Hun besluttede sig for at starte

på en ungdomsuddannelse uden at sige det til sine forældre, og derfor løj hun dagligt for dem: *"Jeg sagde til mine forældre, at jeg tog til koranskole. Det gjorde jeg så ikke, jeg tog i skole i stedet for".* Da Aminas forældre opdagede dette, blev de rasende: *"De troede, at jeg var forkert på den, at jeg var blevet en forkert pige. Jeg var blevet lokket af de danske drenge til at gøre, som jeg gjorde. Så nu var jeg blevet til en luder og drak og røg. Men det gjorde jeg ikke, det var egentlig bare ren skole."* Det var et spørgsmål om ære: *"Jeg tror egentlig ikke det betød så meget, hvad der ville gøre os lykkelige, men mere i helhed af hvordan familien ville fremstå. Det betød mere for dem."*

Amina er ikke længere i kontakt med sin familie. I dag giver hun sig selv tid til at hele og prøver samtidig at finde ud af, hvem hun er, og hvad hun ønsker i livet.

Amina optræder under pseudonym af hensyn til hendes sikkerhed. Als Research er bekendt med Aminas rigtige navn.

”

”Det jeg på det tidspunkt forestiller mig min fremtid indebære, er en eller anden slags afslutning på det hele, fordi jeg ikke tænker, at jeg kan leve et liv som homoseksuel eller som en mand der skal giftes med en kvinde.”

Fahad

Fahad forsøgte igennem sin ungdom at hemmeligholde, at han var homoseksuel, hvilket resulterede i stress og en udpræget frygt for at blive opdaget.

Selvom Fahad som barn og ung vidste, at det var skamfuldt at have pigevenner og gå til dans, gjorde han det alligevel i skjul. Dette valgte han på trods af, at han kendte konsekvenserne af at bryde forældrenes regler, som var at få *”lussinger og slag”*.

Fahad har også fra en meget tidlig alder vidst, at homoseksualitet var en forfærdelig og skamfuld ting. Da Fahad i gymnasietiden indrømmede overfor sig selv, at han var homoseksuel, blev han meget indelukket og angst for fremtiden, og han ønskede mest af alt at forsvinde.

Fahad tog aldrig valget om at springe ud overfor sine forældre, men da han var 21 år, fandt hans far nogle

magasiner under Fahads seng. Faderen konfronterede ham og sagde: *”Du skal holde op med det. Det er en synd. Du må ikke fortælle din mor det, for det vil knuse hendes hjerte.”* Fahads seksualitet var derefter et tabu, der ikke blev bragt op i de følgende år, indtil hans mor ved et tilfælde opdagede det. Hun blev rasende, men Fahad stod fast på, at hun skulle acceptere hans seksualitet, hvorefter de mistede kontakten i et halvt år.

Siden har Fahad genoptaget kontakten med sine forældre, men forholdet er nu betinget af, at de aldrig taler om hans seksualitet.

I dag er Fahad talsmand for Sabaah – en forening for homo-, bi- og transseksuelle med etnisk minoritetsbaggrund, som har han har været med til at stifte.

RELEVANTE TILBUD OG YDERLIGERE INFORMATION

Etnisk Ung

Etnisk Ung tilbyder rådgivning, konfliktmægling, psykologhjælp mv. til de unge og professionel sparring og konsulentbistand til fagfolk, der arbejder med etniske minoritetsunge, som er udsat for pres, kontrol eller tvang fra familien. Etnisk Ung drives af Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK).

web: www.etniskung.dk

tlf: 3295 9019 (rådgivning til fagfolk), 7027 7666

(døgnåben hotline, rådgivning til unge)

VISO

VISO er den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation på det sociale område og i specialundervisningen og er placeret under Socialstyrelsen. I relation til æresrelaterede konflikter tilbyder VISO gratis landsdækkende rådgivning til fagfolk i konkrete sager og rådgivning om tilrettelæggelsen af den kommunale indsats mod æresrelaterede konflikter.

web: www.socialstyrelsen.dk/viso

tlf: 7242 4000

mail: VISO@socialstyrelsen.dk, sikkermail.viso@socialstyrelsen.dk (sikker post adresse)

Etnisk Konsulentteam

Etnisk Konsulentteam er placeret i Københavns Kommunes socialforvaltning og bistår med sagssparring, konfliktmægling, trusselvurderinger og undervisning vedrørende generationskonflikter i etniske minoritetsfamilier, æresrelaterede problemstillinger, social kontrol, tvangsægteskaber og omskæring. Etnisk Konsulentteam kan rekvireres gratis ved henvendelse til VISO eller mod betaling ved direkte henvendelse til:

web: www.etniskkonsulentteam.dk

tlf: 3317 3333, VISO: 7242 4000

Rehabiliteringscenter for etniske unge i Danmark

Rehabiliteringscentret giver længerevarende ophold, beskyttelse og behandling til enlige unge og par uden børn, der er truet af tvangsægteskaber og/eller æresrelateret vold. Centret tilbyder et sikkert sted at bo og hjælp til at starte et liv på egne ben.

web: www.r-e-d.dk

tlf: 4511 7800

mail: redbotilbud@gmail.com

Sabaah

Sabaah er en forening for homo-, bi- og transseksuelle med anden etnisk baggrund end dansk. Sabaah arbejder gennem information, rådgivning og dannelsen af et socialt fællesskab for en ekstra indsats for denne minoritetsgruppe.

web: www.sabaah.dk

tlf: 3323 2000 (rådgivning til unge hver torsdag 18-20)

mail: bestyrelsen@sabaah.dk

Ministeret for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold

Ministeriet er ansvarlig for Den Nationale strategi mod æresrelaterede konflikter og en række andre indsatser mod æresrelaterede konflikter og social kontrol.

Den Nationale strategi mod æresrelaterede konflikter

web: www.sm.dk

Forslag til videre læsning:

Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund. Rapport.

Als Research. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. 2014

Det gode ungdomsliv. Inspirationskatalog om social kontrol.

Navigent. Københavns Kommune. 2013

Ung i 2011. Nydanske unges oplevelser af social kontrol, frihed og grænser. Rapport.

Als Research. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. 2011

Familien betyder alt - Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier. Rapport.

TrykFonden. 2011.

Social kontrol i etniske minoritetsfamilier. Rapport. Etnisk Konsulentteam. Københavns Kommune. 2010

Brugerundersøgelse om æresrelateret vold. Rapport. Servicestyrelsen. 2009.

Integrationsviden.dk. Om æresrelaterede konflikter. Webbaseret vidensportal. Socialstyrelsen

mærk

NATIONAL STRATEGI
MOD ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

